

RUDOLF STEINER
A KARÁCSONYFA, MINT SZIMBÓLUM

Berlin, 1909. december 21.

A nagy ünnepek idejébe eső napokhoz illően eltekintünk ma, a szent karácsony megünneplése alkalmából az igazság és megismerés utáni keresésről és igyekszünk amaz érzés-és hangulatvilágba betérni, melyet a szellemtudománytól merített fény életre hívhat.

Antropozófiai világnézetünk szerint a mostani ünnep, mely számtalan ember számára a szó legszebb értelmében a benső lelkesültség ünnepe, nem nagyon régi ünnep. Amit a „keresztény karácsonynak” nevezünk, nem létezett még, amikor a kereszténység áthatotta a világot. Az első keresztényeknél még nem találunk ilyen karácsonyi Ünnepet. Ők nem ünnepelték Krisztus Jézus megszületését. Majd 300 év telt el, mielőtt a kereszténységen belül ünnepelni kezdték Krisztus Jézus születését. Az első évszázadokban, amikor a kereszténység a világban elterjedt, a Krisztus-impulzust lelkivilágukban átérző emberek visszavonultak a külső élettől, melynek formája régmúlt idők öröksége volt. Mert halvány sejtésként szállt föl az első keresztények lelkében, hogy a földi dolgok új kialakulásához az impulzust kisarjadni engedjék a földi dolgok olyan kialakulásához, amelyet új érzések, új érzelmek hassanak át és mindenekelőtt az emberiség fejlődésébe vetett új reménység és új bizalom. És minnek majdnem ki kellett lépnie a nagy világlét horizontjára, kiinduló pontját szellemi csiraként a Föld belsejéből kellett merítenie. Lelkünkben újra átéljük a katakombákat, ahol az akkori élettől elzárkózva ünnepelték az első keresztények szívüknek és lelküknek ünnepeit. Lelkünk újból átéli ezeknek az áhítattal telt helyeknek szellemét. Azokban eleinte nem születési ünnepeket ünnepeltek, legfennebb a vasárnapokat, hogy minden héten a Golgotai nagy esemény emlékét ápolják. Ezenkívül az első századokban azoknak a halálünnepét, akik különleges lelkesültséggel, mély érzéssel beszéltek a Golgotai eseményről és jelentékenyen tevékenykedtek a fejlődés menete érdekében, úgy, hogy az elvéhédtt világ üldözöttéivé lettek. Azoknak a mártíroknak a halálévfordulóját ünnepelték meg az első keresztények, akiknek a szellemei életbe való átlépése az emberiség születésnapját jelentette. Abban az időben még nem ünnepelték Krisztus születésnapját. Ennek az ünnepnek a megszületése a legjobb bizonyíték számunkra, hogy még ma is joggal így szólhatunk: a kereszténységet nem ez vagy az a dogma keltette életre és ennek fönmaradását nem ezeknek a dogmáknak fennállása biztosítja; hanem Krisztus szavaira hivatkozunk, hogy Ő velünk van és megtölt bennünket minden napon. Ha ezt az ígéretet magunkban beteljesedve érezzük, akkor biztosítva vagyunk a keresztény szellem soha meg nem szűnő fejlődéséről. Ha éppen az antropozófiai szellemi áramlat hív el bennünket arra, hogy ne egy halott, megmerevedett, kereszténységet adjunk át a jövőnek, hanem az örökké új kereszténységet, amely mindig új bölcsességet és tudást vált ki lelkünkől. Sohasem beszélünk új Krisztusról, mint aki volt, hanem az örökké élő Krisztusról. Már az első századok keresztényei is érezték, hogy a keresztény fejlődés organizmusába valami újat iktassanak be, ami Krisztusnak szellemiségéből valóban beléjük áramlott.

Így Rómában 354-ben először megtartott karácsonyi ünnep óta terjedt el ez az ünnep. Világosan áll előttünk, hogy egy a miénknél kevésbé kritikus korszakban az első keresztények át voltak hatva a valóságot megsejtő érzésektől, hogy a nagy keresztény életfának mindig új gyümölcsét hivatottak előidézni. Ezért álljon előttünk karácsonynak külső szimbóluma, a karácsonyfa, amely az elkövetkezendő napokban anynyi ember lelkét fogja fölemelni és amelynek jelentőségét a szellemtudomány hivatott egyre jobban elmélyíteni az emberi szívekben és lelkekben.

Ez a poétikus symbolum nem régi. Van egy kép, amely egy karácsonyfát ábrázol Luther otthonában. Ez a kép csak a XIX. században készült és nem fedti a valóságot, mert Németországban és Európa más vidékein is Luther idejében még nem volt karácsonya.

A karácsonyfa egy a jövőbe mutató symbolum és ennek hatása alatt fölébred lelkünkben az úgynevezett szent legenda, amely szerint Ádám a paradicsomból való kiűzetésekor magával vitt 3 magot az élet fájáról, amelynek gyümölcséből nem volt szabad ennie, miután a jó és gonosz tudás fájáról már evett.

Ádám halálakor fia Seth, e három magot Ádám sírjába helyezte és a sírba elhelyezett magokból kinőtt egy fa. Erről a fáról való volt - a legenda szerint - Mózes botja és később a Golgotai kereszt.

Ez a legenda a második paradicsomi fára emlékeztet: a tudás fájáról ettek, de az élet fájától elkergették őket. De az emberi lélekben megmarad a vágyakozás ezután a fa után. Kiűzve a szellemi világokból, a paradicsomból a külső látszatvilágba, szívkben megmaradt a sóvárgás az élet fája felé. Amit érdemeik nélkül nem nyerhetek el, azzal kellett kiküzdeniük, hogy a tudás segítségével váljanak érdemessé az élet fája gyümölcsére a fizikai síkon megszerzett érettség, képesség és fejlettség folytán. Az a három mag az életfa utáni vágyakozást szimbolizálja. A legenda azt is mondja, hogy a keresztfa magában foglalja azt, ami az élet fájáról származott. És az egész fejlődés folyamán élt az emberekben az a tudat, hogy a száraz keresztfa az új szellemi élet csiráját rejti és, hogy ebből kinő a halhatatlanság gyümölcse.

Az a gyümölcs, amely az embereknek a halhatatlanságot a szó igazi értelmében megadja, a lélek fényét fölgyújtja és a lelket úgy megvilágosítja, hogy a fizikai világ sötét mélységeiből megtalálja az utat a szellemi lét fényes magaslataira és magát ott a halhatatlan élet tagjaként érezze. Anélkül, hogy illúzióknak adnánk át magunkat, mint érző emberek a karácsonyfában annak a fénynek a szimbólumát láthatjuk, amelynek lelkünkben fel kell gyulladnia, hogy a szellemi létben a halhatatlanságot elérhesse. Bepillantunk bensőnkbe és érezzük, hogy az antropozófia szellemi áramlat nyújtja azt az erőt, amely a szellemi világokba bepillantást nyújt. És azután erre a külső szimbólumra, a karácsonyfára irányítjuk tekintetünket és úgy szólhatunk: annak legyen a szimbóluma, aminek a lelkünkben világítani és égnie kell, hogy a szellemi világokba fölvigyen bennünket.

Ez a fa is mintegy a sötét mélységekből sarjadt ki. Történelmileg nem bizonyított tény csak az kifogásolhatja, aki nem tudja, hogy annak, aminek külső fizikai okait nem látja be, mélyebb szellemi okai mégis léteznek. A külső tekintet észre sem vette, hogyan hatolt be a karácsonyfa a külső emberi életbe. Aránylag rövid idő alatt lépett be az egyetemes világforgalomba, mint egy fölemelő szokás. Lehet, hogy külsőleg a szem nem látja az okot, de aki érzi is, hogy talán egy jelentős benső ok idézte

elő a karácsonyfának a külső fizikai síkon való megjelenését, hogy a karácsonyfa megjelenése mintegy mély szellemi impulzusból, amely az embereket láthatatlanul vezeti, lépett elő – sőt talán észrevétlenül a helyesen érző léleknek azt az inspirációt adta, hogy a belső fényt, amelynek a világban fényeskednie kell, a gyönyörű karácsonyfában juttassa kifejezésre. És ha egy ilyen tudás bölcsességgé ébred, akkor az a fa a mi akaratunk révén meg a legmagasabbnak a külső szimbólumává is válhatik. Ha az antropozófia bölcsesség, akkor tevékeny bölcsességnek kell lennie, és bölcsességgel telve kell áthatnia, azaz megaranyoznia a külső benyomásokat és szokásokat. Az antropozófia, ahogy a jelenben és a jövőben melegséget és világosságot terjeszt az emberi szívek és lelkek felé, a karácsonyfának materiálissá vált külső szokását is megaranyozhatja, bölcsességével áthathatja és fontos szimbólummá teheti. És ha valóban egy magasabb szellemi vezetés helyezi bele az emberi szívekbe az impulzusokat és gondolatokat, akkor méltán élünk át mélységes érzéseket az égő fa láttán.

Európa legkülönbözőbb országaiban volt egy régi szokás, hogy a karácsonyi ünnepeket megelőző hetekben bizonyos cserjék ágait vízbe tették, hogy karácsonyra levelet hajtsanak.

Sok lélekben ott élt a soha le nem győzhető élet sejtelve, amely diadalmaskodik minden halál fölött, amikor karácsonykor a gondosan összegyűjtött ágak ünnepélyesen ott álltak a szobában és az évnek legsötétebb éjszakáján az emberi akarat lombbá fakasztotta. Régi szokás ez, a karácsonyfa azonban újabb eredetű.

Hol jelent meg először? Ismerős előttünk a nagy német misztikusok szívhez szóló beszéde, főleg Johannes Tauleré, aki Elzászban működött. Aki Johannes Taulernek bensőséges prédikációját lelkére hatni engedi és átérzi az ő érzésvilágának értékét, azt mondja önmagában: hogy amikor Tauler annak idején, Elzászban, a kereszténység átszellemiesítésére és szívbeli elmélyítésére törekedett, egy egészen különleges szellem vonult ott végig, aki mindenütt a Golgotai Misztériumtól megtöltött lelket kereste. Amikor Tauler Strassburgban prédikációit tartotta, tüzes szavai mélyen a lelkekbe hatottak és maradandó benyomást sarjasztottak ki. Így a karácsonyról szóló prédikációi is magvakat hintettek szét. Háromszor – mondotta Tauler – születik meg az Isten az ember számára: először ahogy az Atyától, a nagy világmindenségből le származik, azután ahogy az emberhez lehatol és emberi burkot öltött magára, és harmadszor fog megszületni Krisztus minden emberi lélekben, amely önmagában megtalálja azt a lehetőséget, hogy az isteni bölcsességgel egyesüljön és egy magasabbrendű embert magában megszüljön. Gyönyörű szavakkal ecsetelte Johannes Tauler Strassburgban és környékén, főleg karácsonykor, a mély bölcsességet, amely mint érzés tovább élt. Az érzéseknek is meg van a maguk tradíciója. Századokig élt a lélekbe vetett mag. Így, mint minden valódi a szellemet áthatott érzés, a szemekig és a kezekhez hatol, úgy ez az érzés is arra törekedett, hogy külső szimbólumban is maga előtt lássa a feltámadást, az emberi szellemfénynek megszületését. A materialista gondolkodás, ebben egy véletlenséget láthat, de annak, aki tudja, hogy a szellemi vezetés minden fizikaiságot áthat, annak több mint pusztán véletlen, amikor azt halljuk, hogy az első karácsonyfa egy német szobában Strassburgban állott. 1642-ből származik az első hír arról, hogy egy házban karácsonyfát állítottak fel, lelki gyönyörűségükre azoknak, akik külső szimbólumban látni akarták azt a fényt, amelynek fel kell gyulladnia minden emberben a szellemi bölcsesség nyomán.

A német misztikát nem fogadta el a kereszténység, amely a külső formákhoz ragaszkodik. Látjuk azt Johannes Tauler nagy elődjénél Eckhardtnál, akit halála után eretneknek nyilvánítottak. És Johannes Taulernek egy igazi keresztényi szívből fakadó tüzes szavai is kevés elismerésre találtak (egyházi részről). Hogy a külső kereszténység, amely a valódi szellemben nem hisz, milyen álláspontot foglalt el Johannes Tauler és Meister Eckhardt elmélyített kereszténységével szemben, kitűnik egyik szellemi ellenfelük írásából. Helyteleníti és gyermekjátéknak minősíti a karácsonyfát és hozzáteszi, hogy az emberek okosabban tennék, ha ehelyett az igazi tanítást hallgatnák.

A karácsonyfa lassan terjedt el. Közép-Németországban a 18. században jelent meg, de még szórványosan, csak a 19. század folyamán vált a karácsony általános szellemi díszévé, szép emberi érzéseket váltva ki az emberi lelkekből. Már maga az a körülmény, hogy a régebbi nagy költők sehol sem énekelték meg a karácsonyfa szépségeit, bizonyítja annak fiatalságát. A karácsonyfa, mint szimbólum, kezesség arra nézve, hogy a legmagasztosabb és a legfenségesebb dolgokra vonatkozó szimbólumok, az időben keletkeznek.

Látjuk tehát, hogy a keresztény karácsony csak a 4. században keletkezett és hogy Rómában ünnepelték először. Mint egy rendeltetésnek kell tekintenünk, hogy nem külső materiális módon, hanem egy titokteljes rendeltetés állította bele egy ősrégi ünnepbe a karácsonyi ünnepet Közép-és Észak-Európa vidékein: abba az időszakba, amelybe ősidők óta a Nap mélypontját ünnepelték. Nem szabad azt hinnünk, mintha a karácsony ünnepet azért helyezték volna ebbe az időbe, mert a régi ünnepet akarták karácsonnyá átalakítani a népek kibékítéséért. A karácsonyünnep tisztán a kereszténységből született meg. Éppen a karácsonyünnep felvételében mutatkozott meg ezeknek a népeknek és szimbólumaiknak a kereszténységgel való mély szellemi rokonsága. Míg pl. Örményországban egyáltalán nem fogadták be a karácsonyünnepet és magában Palesztinában a keresztények sokáig elutasították, addig Európában gyorsan meghonosodott.

Szellemtudományi szellemből igyekeztünk megérteni a karácsonyfát, mint szimbólumot.

Forrás:

Der Weihnachtsbaum, ein Symbolum. In: *Die tieferen Geheimnisse des Menschheitswerdens im Lichte der Evangelien* (GA117)

Fordítás:

http://szibilla.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=266&Itemid=36

http://szibilla.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=300&Itemid=36

http://szibilla.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=486&Itemid=36